

Nr 63.

Av herr **Johansson, Johan, m. fl.**, om utredning och förslag angående kontroll å handeln med fodermedel och konstgödsel.

Medan försäljningen av jordbrukets produkter i många fall är förenad med besiktningstvång och användningen av vissa benämningar å den försålda varan tillåtes först om vissa krav i fråga om kvalitet uppfylles, är den omfattande handel, som förser jordbrukarna med så viktig förnödenhet som köpfodermedel och konstgödsel praktiskt taget fri från kontroll. Endast där försäljningen skett med viss garanti från säljarens sida, kan köparen efter iakttagande av vissa formaliteter i fråga om provtagning och analys göra säljaren skadeståndsskyldig. Bristerna i vår svenska lagstiftning härutinnan te sig så mycket större, om man gör jämförelse med vad andra länder äga av lagstiftning till jordbrukarens skydd mot *bedrägligt* förfarande.

Danmarks lag rörande handeln med gödsel- och fodermedel av år 1898 förpliktar säljaren att ge köparen skriftlig uppgift om fodermedlets benämning och pris. I fråga om oljekakor föreligger skyldighet för säljaren att uppge om kakan är gjord av skalade eller oskalade frön, och i fråga om kraftfoderblandningar stadgas skyldighet att uppge namnet på alla beståndsdelarna. *Norges* lag av år 1924 ger regeringen rätt utfärda kontrollföreskrifter för såväl införsel, fabrikation och försäljning av kraftfoder m. m. Sådana föreskrifter ha utfärdats av jordbruksdepartementet. Alla införda fodermedelspartier välgående över 500 kg. undersökas. Vid försäljningen är säljaren skyldig att på fakturan eller genom annat skriftligt meddelande uppge procentsatserna av värdebestämmande beståndsdelar för sillmjöl, valfiskmjöl, levermjöl samt för bomulls-, raps-, linfrö-, jordnöt-, kokos- och sojakakor och mjöl. För foderblandningar skall de olika blandningsdelarnas procenttal angivas. *Finland* har likaledes lag av år 1924, som stadgar, att vid varje försäljning av minst 100 kg. skall garantedel bifogas med uppgift om fodermedlets halt av värdebestämmande beståndsdelar.

Förutom dessa eller liknande bestämmelser, som återfinnas i fodermedelslagarna i flera andra länder, kunna följande mer speciella bestämmelser förtjäna framhållas. *Kanadas* lagstiftning gäller såväl handelsfodermedel som s. k. hälsofoder, mineralsaltblandningar o. d. Varje fodermedel, som skall föras i handeln, måste inregistreras hos jordbruksdepartementet och om namngivnin-

gen därvid befinnes vara otillräcklig så att bedrägeri kan befaras kan registrering nekas. På varje förpackning av handelsfodermedlen skall finnas vidhäftad en sedel med fodermedlets namn och registreringsnummer samt uppgift om dess halt av protein, fett och växttråd. Även *England* har med sin lagstiftning tagit syfte på att förhindra oriktig benämning av fodermedlen. För en hel del fodermedel äro beskrivningar uppgjorda, och säljas fodermedel under de beskrivna fodermedlens benämning, så följer endast av detta att köparen har garanti för att varan motsvarar beskrivningen, och om så inte är fallet kan han utkräva skadestånd. *Holland* har också lagstadgade beskrivningar över oljekakor, kvarnavfall, melass, köttmjöl, pulpa och mineralfoder, och den, som säljer fodermedel med dessa varors namn, är skyldig ange, om sammansättningen avviker från det normala. *Italiens* lagstiftning av år 1925 har betecknande nog benämningen lag till bekämpande av förfalskningar vid framställning och handel med jordbruksprodukter och varor, som användas vid jordbruket. Den som säljer oljekakor måste ange deras benämning och produktionsort, halt av näringsämnen, renhet och frihet från skadliga beståndsdelar. Undersökningen av fodermedlen sker vid de statliga försöksanstalterna och stämmer inte deras analys med de lämnade uppgifterna blir leverantören dömd, och domen kan på hans egen bekostnad publiceras i två dagliga tidningar, vilket torde bli inte blott honom själv till straff, utan även andra till varnagel. I *Schweiz* bestämmer lagen av år 1913, att övervakandet av handeln med fodermedel m. m. skall ske genom försöks- och undersökningsanstalterna. Dessa upprätta s. k. kontrollkontrakt med fabrikanter och säljare, och de firmor, som genom dessa kontrakt auktoriseras som kontrollfirmor, förpliktas att lämna garanti för äkthet, renhet m. m. samt i fråga om oljekakor även för en bestämd halt av protein och fett. Den som köper fodermedel från en kontrollfirma har rätt få kostnadsfri undersökning vid undersökningsanstalterna, och visar sig en kontrollfirma ha varit otillförlitlig kan den strykas ur förteckningen över kontrollfirmor.

Den senast tillkomna lagen är *Tysklands* av år 1926. Den lagen tillkom efter nära 40 års strävan från jordbrukets sida. Handelsintresset förklarade alltid en sådan lagstiftning inte blott överflödig, utan även ogenomförbar. När lagen genomfördes tillmötesgick den dock jordbrukets krav på överensstämmelse mellan livsmedelslagstiftning och fodermedelslagstiftning. Under lagen falla alla fodermedel från växt- och djurriket ävensom mineralämnena, avsedda för utfodring åt djur. Lagen stadgar att fodermedlens namn skall svara mot deras beskaffenhet. Namnmissbruk bestraffas. Att kalla malda havreskal för havrekli tillåtes exempelvis inte, än mindre att de kallas för den i Sverige vanliga benämningen havrefodermjöl. I fråga om köttmjöl skiljes noga mellan mjöl av enbart kött och mjöl av hela djurkroppar. Namn som ej ange fodermedlets beskaffenhet, alltså namn i stil med vårt »Götafoder» äro otillåtna. Vidare stadgar lagen skyldighet ange *ursprungsbeteckning*, så att i fråga om kli anges från vilket land det stammar och likaså produktionsorten för de olika foderkorna. I fråga om uppgifter om de värdebestämmande beståndsdelarna är lagen mycket detaljerad med olika bestämmelser för olika fodermedel. I fråga

om äggviterika fodermedel kräves uppgifter om protein och fett, i fråga om melass om sockerhalten, för vissa oljekakor av småfröiga växtslag krävs uppgift om sandhalt och för klislagen måste växttrådhalten anges om den överstiger vissa gränser. För all slags fiskmjöl fordras uppgift om salthalt. I fråga om blandade fodermedel stadgas noga om deras benämning och skyldigheten att uppge inte bara halten av näringsämnen, utan även de olika blandningsbeståndsdelarna och de procenttal, varmed de ingå i blandningen.

Jämförda med denna provkarta på vad andra länders jordbrukare äga till skydd och värn, förefaller det märkligt att nästan all kontroll saknas i Sverige, ett förhållande som även i stor utsträckning utnyttjats. Ju svårsåldare och mindre värdefullt ett fodermedel är, ju vackrare namn får det, och man har ingalunda dragit sig för att därvid annektera namn, som i litteraturen redan getts åt andra fodermedel. I noteringarna upptagas t. ex. särskilda pris för 2 å 3 olika slag av jordnötkakor, men å säckarna som levereras finnes aldrig etikett med uppgift om härstamning. Bomullsfrökakor förekomma av både skalat och oskalat frö, utan att detta alltid uppgives. Utländskt kli kan utan svårighet säljas som svenskt. Frånvaron av skyldighet för säljaren att uppge näringsämneshalten för också med sig att hela foderberäkningen vid kontrollarbetet hänger i luften. Kokoskakor anges exempelvis i fodertabellerna hålla 8.2 % fett, medan i höst ett analyserat prov av ett visst slags kokoskaka stannar vid 4.8 %, vilket betyder en avsevärd reducering av värdet.

Största risken av frånvaron av en fodermedelslagstiftning ha vi dock i fråga om kraftfoderblandningarna och mineralämnesblandningarna. I många fall nöjer man sig med att uppge halten av protein och fett, dock inte alltid var för sig, utan i klump. I jordbrukets produktion är det dock numera en övervunnen ståndpunkt att endast ta reda på fodermedlens halt av protein och fett. Såväl proteinets som fettets kvalitet intresserar ur många synpunkter. Det biologiska värdet hos kraftfoderblandningens protein höjes om blandningsdelarna stamma från olika växtfamiljer, och i fråga om olika fettarters högst olika inverkan på såväl smörs som fläsk kvalitet har på sistone mycket ordats. Möjlighet att bedöma detta har man icke utan uppgift om de i blandningen ingående beståndsdelarna. Slutligen ha vi att nämna det geschäft, som drives med mineralfoderblandningarna, som försäljas till priser, som i förhållande till blandningsdelarnas värde äro orimligt höga.

Vill man råda bot på i den svenska fodermedelshandeln förefintliga brister torde utvägar lätt vara att finna i de vägar man valt i andra länders lagstiftning. Vad som torde vara mest av nöden är skyldighet att uppge de värdebestämmande beståndsdelarna i fodermedlen, olika efter fodermedlens art, och att vi finge en lagstadgad benämning på fodermedlen, som angåve deras verkliga sammansättning.

Fodervaror av uteslutande svensk spannmål, på vanligt sätt förmalen, torde däremot böra undantagas från en dylik lagstiftnings bestämmelser.

Med stöd av det anförda hemställes,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag angående kontroll å handeln med fodermedel och konstgödsel.

Stockholm den 21 januari 1931.

Joh. Johansson,
Friggeråker.

Karl Andersson.

Oscar Ericson.

Ernst Svenson.